

กระทู้ถามที่ ๕๖๘ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๒๔ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง การปลูกพืชสมุนไพร

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามนายกรัฐมนตรี้ ดังต่อไปนี้

พืชสมุนไพรเป็นยาแผนโบราณโดยสามารถนำใบ ราก เปลือก และผลมาเป็นยารักษาโรคได้ โดยเฉพาะในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีการนำยาเข้ามาจากต่างประเทศเพียงเล็กน้อย ประชาชนสมัยนั้น ต้องอาศัยยาแผนโบราณของไทย ในต่างประเทศที่ผลิตยาต่าง ๆ มักสกัดด้วยยาจากพืชและสัตว์ เช่น น้ำมันปลา วาฬ สาหร่ายทะเล เป็นต้น ดังนั้น หากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักวิชาการ ผู้ชำนาญการแต่ละกระทรวง และภาคองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษา ค้นคว้า วิจัย การปลูกพืชสมุนไพร ก็จะเป็นการช่วยกู้วิกฤติของชาติได้ เพราะปีหนึ่ง ๆ จะต้องซื้อยานำเข้ามาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ประเทศไทยควรจะเป็นผู้ส่งออกพืชสมุนไพร โดยค้นคว้าและศึกษา วิจัยผลิตภัณฑ์ยาต่าง ๆ โดยเฉพาะพืชสมุนไพร เพื่อให้มีรายได้เข้าประเทศ ลดดุลการค้า จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลมีแผนนโยบาย สนับสนุนส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรหรือไม่ หากมีขอทราบรายละเอียด ถ้ายังไม่มีจะขอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานศึกษา วิจัยการปลูกพืชสมุนไพรโดยเฉพาะขึ้น โดยให้กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นเจ้าภาพหลัก และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย จะได้หรือไม่ ประการใด ขอทราบรายละเอียด

๒. กระทรวงอุตสาหกรรมมีหน่วยงานที่มีความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัยในเรื่องแร่ธาตุ ด้านการตลาด ด้านอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการจดทะเบียน กระทรวงการคลังเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สามารถส่งเสริมด้านวิชาการ เพราะมีกรมวิชาการเกษตร กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบเรื่องคุณภาพยาและการผลิต

ยา กระทรวงศึกษาธิการมีมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมากที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ในเรื่องต่าง ๆ จึงขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้ประสานงานและเร่งรัดดำเนินการโดยเป็นเจ้าของหลักเพื่อให้มีการส่งเสริมและค้นคว้า วิจัยพืชสมุนไพรเป็นกรณีเร่งด่วนจะได้หรือไม่ ประการใด ถ้าไม่ได้ประการใด ขอทราบรายละเอียด

๓. ปัจจุบันมีการสั่งยาจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก และยาแต่ละประเภทก็ไม่มีสรรพคุณเทียบเท่าสมุนไพรไทย เช่น สาธารณรัฐเกาหลีรับรายจากการขายโสม และผลิตภัณฑ์จากโสม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีนก็เช่นเดียวกันใช้ยาจากสมุนไพร ยาที่มาจากต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ดูจากตัวยาก็แล้วมักมีส่วนผสมมาจากพืชสมุนไพร นอกจากนี้กระตุกเลือด กระตุกค่าง ดินกยูง สามารถนำมาสกัดใช้ได้ผลดีมาก รัฐบาลมีการส่งเสริมยาสมุนไพรประเภทดังกล่าวข้างต้นนี้หรือไม่ อย่างไรบ้าง หากมีขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

นิยม วรปัญญา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

จังหวัดลพบุรี

คำตอบกระทู้ถามที่ ๕๖๘ ร.

ของ นายนิยม วรปัญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง การปลูกพืชสมุนไพร

ข้าพเจ้า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ขอตอบกระทู้ถาม เรื่อง การปลูกพืชสมุนไพร ของท่านสมาชิกผู้มีความสนใจ ดังนี้

คำตอบข้อที่ ๑

ขอเรียนว่า รัฐบาลมีนโยบายและแผนในการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมและการควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ โดยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวัตถุดิบสมุนไพร ดังนี้

๑. การส่งเสริมการปลูก และการเก็บเกี่ยวสมุนไพรให้กับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นเครือข่ายของโรงพยาบาลที่มีการผลิตยาตามมาตรฐาน GMP โดยใช้หลักเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกเกี่ยวกับเกษตรและการเก็บเกี่ยวที่ดี เหมาะสมสำหรับพืชสมุนไพร

๒. การดำเนินการที่จะพัฒนาให้มีมาตรฐานการปลูกและการเก็บเกี่ยวสมุนไพร (GACP) ในประเทศไทยขึ้น เพื่อให้มีแนวทางให้เกษตรกรในการพัฒนาการปลูกและการเก็บเกี่ยวสมุนไพร ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน ได้สารสำคัญตามมาตรฐานปราศจากการปนเปื้อน เป็นที่ยอมรับของตลาดไทยและตลาดโลก ในขั้นต้นได้ดำเนินการคัดเลือกรายการสมุนไพรจากโรงพยาบาลที่มีการผลิตยาจากสมุนไพร ได้รายการสมุนไพรที่มีการใช้บ่อย จำนวน ๓๒ ชนิด เพื่อที่จะนำมาจัดทำมาตรฐานการปลูกและการเก็บเกี่ยวสมุนไพร (GACP) ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลและแนวทางการพัฒนาจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีสมุนไพรเหมือนกันหรือใกล้เคียงกับประเทศไทยที่ได้มีการศึกษาวิจัยแล้ว ส่วนรายการสมุนไพรที่ยังไม่มีข้อมูลก็จะดำเนินการศึกษาในประเทศควบคู่กันไป ซึ่งจะมีการนำร่องทดลองปลูกและเก็บเกี่ยว โดยกลุ่มเกษตรกรที่เป็นเครือข่ายของโรงพยาบาลที่มีการผลิตยาสมุนไพร

แผนการพัฒนาในอนาคตของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข จะจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับกรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการพัฒนาร่วมกันในด้านการพัฒนาการปลูกสมุนไพร การศึกษาวิจัย ตลอดจนการส่งเสริมการใช้สมุนไพร จะทำให้มีการวางแผนการผลิตวัตถุดิบสมุนไพร

ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการ มีแหล่งรองรับซื้อ เพื่อป้องกันปัญหาวัตถุดิบสมุนไพร ล้นตลาด มีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้ยาและผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ผลิตโดยโรงพยาบาลของรัฐและบริษัทเอกชน มีคุณภาพจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ประชาชนมีความมั่นใจในการใช้บริการและเกิดการพึ่งตนเอง ลดการนำเข้าจากต่างประเทศได้จำนวนหนึ่ง

นอกจากนี้ จะได้พัฒนาพืชสมุนไพรในด้านพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูป การผลิตวัตถุดิบพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะเป็นผู้รับผิดชอบงานวิจัย และพัฒนาพืชสมุนไพรอีกทั้งยังมีหน้าที่ในการรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรที่อยู่ในแผนยุทธศาสตร์อีกด้วย โดยกรมวิชาการเกษตร มีงานด้านพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่มีมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจ เช่น พริกไทย ขมิ้นชัน ฟ้าทะเลลายโจร ไพล กระชายดำ บัวบก ปัญจชันธุ์ ว่านน้ำ วานิลลา อัญชัน ดีปลี โกพลูฟา ลำพูน มะรุม และมีสวนอนุรักษ์พืชสมุนไพรตามศูนย์วิจัย ซึ่งเป็นหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร เช่น ศูนย์วิจัยพืชสวนต่างๆ ของประเทศไทย สถาบันวิจัยพืชสวนมีหน่วยงานวิจัยพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ กลุ่มวิชาการ ซึ่งมีหน้าที่ทำงานวิจัยในแผนยุทธศาสตร์งานวิจัยพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ ประสานงานวิจัยพืชสมุนไพร และติดต่อกับหน่วยงานภายนอกและภาคเอกชนให้ดำเนินงานวิจัยแบบครบวงจร

คำตอบข้อที่ ๒

ขอเรียนว่า การศึกษา วิจัย พัฒนาสมุนไพร และยาตำรับต่างๆ ด้านการแพทย์แผนไทย เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการ เนื่องจากทั้งองค์การด้านสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชน และทุกภาคส่วนต้องให้ความสนใจเรื่องความปลอดภัย ประสิทธิภาพ การควบคุมคุณภาพของยาสมุนไพรไทย ยาตำรับและการบำบัดรักษาตามหลักกระบวนการวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย ต้องมีความตระหนักเพื่อให้มีการพัฒนาให้ได้มาตรฐานและวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินผลการศึกษาวิจัย ด้านการแพทย์แผนไทยต้องทำให้เกิดความเชื่อมั่นให้ได้ว่าได้มีการใช้ยาทางด้านการแพทย์แผนไทยอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการกำหนดว่าจะต้องมีการวิจัยและประเมินผลการใช้ยาสมุนไพร ตำรับยา และการบำบัดด้านการแพทย์แผนไทย ซึ่งหากมีการวิจัย จะช่วยให้มีการประเมินความปลอดภัย และประสิทธิผลของยาสมุนไพรตำรับต่าง ๆ ให้กระจ่างชัด เพื่อค้นหาคำตอบให้กับคำถามที่เกี่ยวข้องกับหลักการด้วยหลักฐาน (Evidence base) ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ทั้งนี้ การวิจัยและพัฒนาจากสมุนไพรต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ มาสนับสนุนว่า ยาจากสมุนไพรมีประสิทธิภาพในการรักษาโรคได้จริง (Efficacy) โดยการศึกษาฤทธิ์

ทางยาของสมุนไพรในหลอดทดลองและสัตว์ทดลอง (ระดับพรีคลินิก) และศึกษาประสิทธิผลของยาในผู้ป่วย(ระดับคลินิก) มีความปลอดภัยในการใช้ (Safety) ไม่ทำให้เกิดอาการข้างเคียงที่เป็นอันตรายต่อผู้ป่วย โดยการศึกษาความเป็นพิษในสัตว์ทดลองและศึกษาอาการไม่พึงประสงค์ในผู้ป่วย และมีความปลอดภัยได้มาตรฐาน (Quality) สามารถให้ผลการรักษาที่สม่ำเสมอทุกครั้ง ที่ผลิต โดยมีการกำหนดมาตรฐานของวัตถุดิบและของยาที่ผลิต การเพาะปลูกและใช้วัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพในการผลิตยา และตรวจวิเคราะห์ว่ายาที่ผลิตมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และการพัฒนายาไทยและสมุนไพร โดยศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพร เป็นหน่วยงานภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข กับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีบทบาทพัฒนาสารสกัด ตรวจวิเคราะห์คุณภาพ และพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนา ด้านสารสกัดสมุนไพรระดับกึ่งอุตสาหกรรม (Pilot scale) ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนของกระบวนการผลิตในระดับอุตสาหกรรม (Industrial Scale) ซึ่งจะเป็นการศึกษาศักยภาพและต้นทุนการผลิตสารสกัดสมุนไพรแต่ละชนิดในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในธุรกิจบริการสุขภาพ โดยประสานกับการพัฒนาภูมิปัญญาไทยและสมุนไพรให้เกิดคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพร ให้การสนับสนุนภาคเอกชนด้วยการให้คำแนะนำ จัดอบรมให้ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) หรือหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีสำหรับการผลิตซึ่งเป็นการจัดการสถานะแวดล้อมขั้นพื้นฐานของกระบวนการผลิตสำหรับโรงงาน การผลิตที่สนใจ และเมื่อปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๒ ศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพรร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สามารถพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมโดยความสมัครใจให้ผ่านมาตรฐาน GMP รวมทั้งสิ้น ๒๓ แห่ง เพิ่มจากปี ๒๕๔๕ ที่เดิมมีเพียง ๕ แห่ง

คำตอบข้อที่ ๓

ขอเรียนว่า รัฐบาลส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร โดยผ่านคณะกรรมการบัญชียาหลักแห่งชาติ ซึ่งได้จัดทำบัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ. ๒๕๔๕ ตามประกาศคณะกรรมการแห่งชาติด้านยา ประกอบด้วย ยา ๒ กลุ่ม จำนวนรวม ๑๕ รายการ คือ

๑. ยาแผนไทย จำนวน ๑๑ ตำรับ ได้แก่ ยาแก้ไข้ห่าราก ยาเขียวหอม ยาเหลืองปิดสมุทร ยาจันทร์ลีลา ยาถ่ายติเกลือฝรั่ง ยาธาตุนครจบ ยาประสะกานพลู ยาประสะไพล ยาประสะมะแว้ง ยาหอมเทพจิตร ยาหอมนวโกฐ

๒. ยาพัฒนาจากสมุนไพร จำนวน ๘ รายการ ได้แก่ ขมิ้นชัน จิง ชุมเห็ดเทศ บัวบก พญาขอ พริก ใพล และฟ้าทะลายโจร ทั้งนี้ เพื่อสานต่อการฟื้นฟูและส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรในระบบสุขภาพแห่งชาติ จึงมุ่งคัดเลือกยาจากสมุนไพรที่มีข้อบ่งใช้และมีหลักฐานทางวิชาการด้านประสิทธิผล และความปลอดภัยสนับสนุนอย่างเพียงพอ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาสุขภาพของคนไทย และเพื่อป้องกันโรคหรือรักษาผู้ป่วยของแพทย์แผนไทย หรือเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการป้องกันหรือรักษาผู้ป่วยร่วมกับแนวการรักษาแบบตะวันตก ในสถานพยาบาล และการสาธารณสุขมูลฐาน สำหรับในกรณีการนำกระดูก่าง กระดูกเสือ และดินกยุง ซึ่งเป็นสมุนไพรที่ได้จากสัตว์มาใช้ในการผลิต เพื่อการพาณิชย์นั้น จะต้องคำนึงถึงเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่า และความเสียหายต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์เหล่านั้นด้วย